

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

11. Si cum consensu Principis vasallus magnam inserat injuriam in alium Principem, qui tamen omnem iniuriæ satisfactuiben resoueret, nisi illius author ad eum morte plectendum sibi daretur, quod ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

debitam non iustitiam, sed misericordiam est; & in priuatis iudiciis & iniuriis fas est iudici & Actori exequi poenam iustam, etiam si reus offerat æquiualentem satisfactionem.

3. Sed audiamus etiam distinctionem Duuallij in 2. 2. tract. de charitate, quæst. 16. art. 4. ubi sic ait. Debent duo tempora in quibus offerri potest ista satisfactio, distingui: vnum in medio conflictu, siue prælii, quando Princeps in manibus suis victoriam quasi tenet; & tunc non tenetur Princeps oblatam satisfactionem, licet condignissimam acceptare: habet enim in manibus victoriam, & bellum iam penè confectum est; & ita sunt intelligendi Caietanus & Bañes. Aliud tempus est, quando nondum est inita vicima pugna: & tunc quia res sunt adhuc ex vtraque parte in integro, si quidem incerti sunt bellorum exitus, tenetur Princeps conditiones iustas pacis, vt satisfactiones acceptare, nec sanguinem humanum in tali casu profusioni exponere; siquidem continuatio belli eiusdem est rationis, ac indictio & susceptio belli: cum autem bellum suscipi non debeat, quando reus, seu persona, quæ damnum intulit, condignam reparationem offert, sic neque continuari debet, quando condigna satisfactio offertur.

RESOL. X.

Quam satisfactionem possit Princeps in bello petere?
Ex p. 6. tr. 4. Ref. 22.

§. 1. **R**espondet ex Syluestro Duuallij in 2. 2. *Dini Thoma tract. de charitate art. 4.* quod potest ipse Princeps; Primò petere ea omnia, quæ ablata sunt, vel etiam vltata. Secundo omnes expensas, quas occasione iniuriæ illatæ fecit. Tertio potest aliquid exigere in poenam iniuriæ illatæ, vt si verbis contumeliosus Principem ipsum prosciderit, hæc verba contumeliosa omnino damnet, & improbet, dicens se hæc in parte malè & detractorie loquutum esse: vel si sit aliud damnum, potest in poenam Princeps ipse tributum aliquod exigere: postremò potest etiam petere quidquid ad pacem, & securitatem imperium necesse erit: hic enim est finis belli præcipuus: bella enim suscipiuntur, vt exinde pax oriatur.

2. Nec etiam deseram hic apponere verba Coninch *disp. 31. de Bello dub. 7. num. 209.* ubi sic ait. Obtenita iam victoria, ac hoste debellato, per se loquendo ea licent, quæ necessaria sunt ad plenam satisfactionem pro iniuriis ac damnis acceptis, ac impensis factis toto belli tempore, item pro pace ac securitate in posterum stabilenda. Qualia sunt priuare victos etiam innocentes suis bonis; aut etiam aliquos libertate, si non sint Christiani: quatenus hoc ad dictos fines necessarium est. Item extruere in eorum terris munitiones, ac præsidia imponere: item imperare iis tributa & similia. His adde; cum victor iam hostes sibi subiecerit, obtinere respectu illorum absolute personam iudicis, atque posse eos secundum merita punire etiam morte. In his tamen omnibus, quantum fieri potest, oportet victorem esse memorem Christianæ clementiæ, tum in spoliatione bonorum, ac libertatis, præsertim innocentium, tum etiam in occasione nocentium. Hinc quando multi ex victis sunt meriti mortem; etsi eos sine vera iniustitia possit omnes occidere, hoc tamen communiter saperet crudelitatem, ac esset grauiter reprehensibile: nisi in particulari aliquo casu putaretur ad fines aliquos maximi momenti esse necessarium, vt si illi non posset tutò in custodiis seruari; & dimissi crederentur omnia turbaturi. Alias aliquibus aut nocentioribus, aut forte delectis priuatis, reliquis parcen-

dum; ita saltem vt poena mortis in minorem mutetur.

RESOL. XI.

Si cum consensu Principis vasallus magnam inferat iniuriam in alium Principem qui tamen omnem iniuriæ satisfactionem respiciet, nisi illi antea ad eum morte plebendum sibi dixerit, quod aliter Princeps negaret, an inquam, in tali casu bellum contra eum iuste indidere possit? Ex p. 6. tr. 4. Ref. 6.

§. 1. **D**E hac quæstione curiositatis causa à quibusdam interrogatus fui occasione cuiusdam casus in praxi, vt ferebatur, occurrentis. Ex affirmatiuè videtur respondendum. Primò, quia laesus in casu est verus & directus iudex læoris: ergo habet absolute ius, vt morte puniatur; nec tenetur aliam satisfactionem recipere: & idem potest alium Principem belle cogere, vt permittat ius suum in iniuriam exequi. Hinc Bañes in 2. 2. quæst. 42. artic. 1. dub. conclus. 4. aserit Principem iniuriam passum esse directum iudicem illam inferentis. Vide etiam Locum *disp. 49. num. 6. disp. 52. num. 3. & disp. 53. numer. 13.* Vnde ex his in *lib. Iudicium, cap. 20.* Iustitie iuste bellum indixerunt Beniamitis, quia noluerunt tradere necandos Gabaonitas reos maximi fœderis. Bellum enim est actus vindictiue iustitiæ; ergo obicendum est bellantem non solum reparationem sui honoris, & securitatem in futurum intendere posse; sed etiam dubitam poenam iniuriatibus infligere.

2. Verùm ego tunc adduxi Coninch, *disp. 31. de Bello, dub. 2. num. 29.* & sequent. contrariam sententiam tenentem: quia Princeps, qui passus est iniuriam, non est superior eius, qui intulit, vt ab aduersariis supponitur. Ergo non potest illum proprio punire, & consequenter non potest ad hoc prætextu consequendum illi bellum indidere: nam alias sequeretur regem aut eius nobiles, quando iniurias alicui Regi intulerunt, licet aliam iustam satisfactionem offerrent, nihilominus teneri se ipsos offerre necandos alteri Regi id petenti; sed hoc dicere videtur absurdum. Ergo, &c.

3. Ad exemplum Israelitarum dicendum esse intendisse Beniamitas punire, tanquam sibi subiectos, quia cum omnes tribus constituerent vnum populum, singulae erant reliquæ communitati subiectæ. Non nego tamen primam sententiam esse probabilem, quam tueretur Castr. Palaus *tom. 1. tract. 6. disp. punct. 3. n. 15.* & ante illum Molinæ *de iust. tom. 1. disp. 2. disp. 103.* ubi inter alia sic ait. Quando verò aliqui in particulari digni essent morte propter iniuriam oblatam, esto de numero eorum esset Princeps Republicæ, aduersus quam bellum geritur, non credo peccare contra iustitiam, si desistere non vellet à bellum, nisi offerrentur, qui digni sunt morte, aut fugitose de ea Republica: & cum in reliquis competentes satisfactio offerretur, integrum ius ei relinquere interficiendi malefactores illos, ubicumque deprehendere eos potuisset. Peccaret tamen contra ciuitatem, si postulante id recta ratione, & bono vtriusque Republicæ non acceptaret competentem satisfactionem oblatam in rebus aliis.

4. Hoc secundum ex se est manifestum. Primò verò inde mihi persuadere, quod Princeps, aut Republica, quæ superiorem non habet, non per accidens sed per se habet ius vindicandi iniurias sibi, aut illas; sed per se habet ius vindicandi iniurias sibi, aut illas; sed per se habet ius vindicandi iniurias sibi, aut illas; sed per se habet ius vindicandi iniurias sibi, aut illas;

illatas: & quando aliqui propter iniuriam illatam digni sunt, qui capite pleclantur, non tenetur de iustitia acceptare compensationem aliam, sed exigere potest eam penam non fecus ac quando tuus subditus dignus est morte, etiam potest illum in penam interficere; si ille aliam aequalem, aut etiam maiorem compensationem in bonis externis offerat. Hucvisque Molina, quem etiam sequitur Becanus in 2. 2. c. 25. q. 9. concl. 1. num. 3.

RESOL. XII.

An aliquando licitè possit negari transitus Militum pro bello inferendo alicui Principi? Ex part. 6. tract. 4. Ref. 5.

§. 1. **S**upra diximus esse causam iustam inferendi bellum denegationem eorum, quæ iure gentium omnibus videtur licere; qualis est transitus necessarius per alienas terras: hic enim si absque iusta causa denegatur, præbet sufficientem causam bellandi, ut manifestè probatur in cap. notandum 23. q. 2. Sed difficultas est, an aliquando licitè à Principibus talis transitus denegatur?

2. Et respondeo affirmatiuè: nam in tali casu transeuntes omnem securitatem facere tenentur, aliàs iuste poterit illis transitus denegari: unde sæpè armatis denegatur; quia ferè semper periculum potest timeri: ergo Principes non tenentur talem transitum concedere. Et ita docet Castus Palaus tom. 1. tract. 6. disput. 5. punct. 3. num. 3. & Copinch. disput. 31. de bello, dub. 2. num. 51.

RESOL. XIII.

An si princeps impediatur mercaturam, peregrinationem, navigationem, transitum, &c. per sua Regna Civibus alterius Regni, possint alij Principes iuste contra illum bellum indicere? Et quid, si negetur Exercitii transitus? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 74.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docuit vir doctissimus Franciscus Victoria in relectione de Indis Insularis, part. 2. in princ. & hoc iusto titulo asserit Hispanos potuisse debellare Indos, & eorum regiones possidere. Ratio est, quia iure gentium hæc omnia videntur deberi Verùm adversus hæc sententiam insurgunt communiter Doctores, ut Molina de iust. tom. 1. tract. 2. disputatione 105. §. Ve nobis contrarium, Castus Palaus tom. 1. tract. 6. disputatione 5. punct. 3. num. 4. Coninch. in 2. 2. disputatione 31. dub. 2. numero 52. & Villalobos in sum. tom. 2. tract. 5. diff. 4. numer. 9. vbi sic ait. Una cosa justa pone Victoria y es, que por derecho de las gentes puede uno andar en provincias efranas sin danno de los moradores, negociando en ellas, llevando las cosas que les faltan y comprando de las que tienen abundancia a portar a sus puertos, aporacharse de los rios y pescar en ellos, buscar Margaritas y poder canar en los campos comunes para buscar oro y cosas semejantes, y que si esto quitassen seria justa cosa de la guerra, mas yo soi de parecer contrario, porque estas cosas en tanto son comunes de derecho de las gentes en quanto no se prohiben, mas assi como vn particular adquire dominio de su heredad, tambien una Republica le adquire de las dichas cosas, y por justas cosas

Tom. VII.

podrian prohibirlas a los forasteros no teniendo esfremá o grave necesidad, y assi no podria haver por esto justa cosa de guerra. Sic ille. Igitur nullo iure probari potest tale commercium extero deberi præcipuè cum Princeps causam habere possit denegandi supradicta externis. Item, v. g. cum ius piscandi in fluminibus margaritas, vel in mari corallia sint propria illi populo, cuius sunt illa littora, aut flumina, nulla est causa cur teneatur id cum aliis communicare, aut si id aliquibus committitur, cur teneatur id omnibus communicare, nec enim ex eo quòd aliquibus aliquid gratia impendatur, vilo modo sequitur me teneri id omnibus æqualiter impendere, præsertim cum ille populus sæpè possit habere iustas causas, cur nolit vili externo quidquam ex his concedere, aut cur aliqua concedat aliquibus, & aliis neget.

2. His tamen non obstantibus inuenio nouissimè sententiam Victoria, docere Petrum Lorcam in 2. 2. D. Thom. questione 4. articul. 1. sect. 3. disput. 52. numero 7. vbi sic asserit. Querunt aliqui an sit iusta causa indicendi bellum, si Princeps aliquis negaret negotiationem & mercaturam in portibus, vel ciuitatibus alienæ regionis, peregrinationem, hospitium & rerum usum, quæ iure gentium indigenis & aduenis communia sunt, quales sunt aquæ fluminum, & alia quæ nulli sunt propria, & denique de institutione habitationis, & coloniarum in aliena prouincia? Victoria opinatur, pro his posse iniuriatum bellum si iniuste negentur. Iniuste autem negantur, quando negantur iis, qui absque aliquo nocimento possidentium ea expectant, quoniam hæc omnia iure gentium concessa sunt omnibus, si sint innoxia, neque in aliquo differunt à transitu per alienam Prouinciam. Unde inferit propter hanc causam potuisse Hispanos inferre bellum Barbaris Indiarum. Alij hoc impugnant, sed non sufficientibus argumentis. Existimo igitur hanc causam posse iustificare bellum, an verò ea occurrerit Hispanis, ut iusto titulo potuerint debellare Indos, & eorum regiones possidere, non decerno, est enim quæstio facti, non iuris. Hæc omnia Lorca loco cit. sed præter hanc causam alias etiam habuisse Hispanos debellandi Indos existimo.

3. Nota tamen quòd supradicti Doctores omnes conveniunt, quòd si negetur exercitui transitus, qui absque negantis detrimento exigitur, posse Principem adversus alium Principem bellum mouere, unde Num. 21. præcepit Dominus, ut filij Israël pugnarent contra Seon, & Og Reges impediennes transitum eorum, & ideo in cap. notandum, 23. questione 2. sic habetur. Notandum quomodo iusta bella gerantur à filiis Israël contra Amorrhæos, innoxius enim transitus negabatur, qui iure æquissimo humanæ societati patere debebat. Sic ibi. Sed nota quòd eiusmodi transitus armatis sæpè iuste negatur, nisi præstent sufficientem cautionem, eum fore omnino innoxium, ut nouissimè aduertit Coninch. loco citato.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in alio §. eius.

RESOL. XIV.

An licitè possit inferri bellum infidelibus propter solam infidelitatem, maxime ex licentia Papa?

Et quid, si non permittant in suis Regnis Prædicatores Fidei?

Et an non possit Papa conflare Exercitium ex Clericis, Ecclesiasticis viris ad compescendum

K x 3 dum